

महाराष्ट्र शासन - कृषी विभाग

नानाजी देशमुख कृषि संजीवनी प्रकल्प

३० ब, आर्केड, वर्ल्ड ट्रेड सेंटर, कफ परेड, मुंबई-४०० ००५

दूरध्वनी क्र.०२२-२२९६३३५१/२

ई-मेल :-mahapocra@gmail.com

जा.क्र.नादेकृसंप्र-१०१०/कृषिविद्या/प्र.क्र.१८०/ १०८/२०१९

दि.३.१२.२०१९

प्रति,

जिल्हा अधीक्षक कृषी अधिकारी

(प्रकल्पातील सर्व जिल्हे)

विषय: नानाजी देशमुख कृषि संजीवनी प्रकल्पांतर्गत:

रुंद वाफा व सरी तंत्रज्ञान अवलंबण्यास प्रोत्साहन मार्गदर्शक सूचना सन २०१९-२०...

संदर्भ: दि. २६/११/२०१९ रोजीच्या तांत्रिक सळागार समितीची मान्यता

उपरोक्त विषयास अनुसारुन, नानाजी देशमुख कृषि संजीवनी प्रकल्पांतर्गत A: हवामान अनुकूल कृषी पद्धती या घटकामध्ये A.३.६: मुलस्थानी जलसंधारण या उपघटकामध्ये रुंद वाफा व सरी तंत्रज्ञान अवलंबण्यास प्रोत्साहन ही बाब समाविष्ट करणेसाठी दि. २६/११/२०१९ रोजीच्या तांत्रिक सळागार समितीच्या बैठकीमध्ये मान्यता प्राप्त झालेली आहे.

सदर उपक्रम प्रकल्पांतर्गत गावांमध्ये राबविण्यासाठी मार्गदर्शक सूचना सोबत सहपत्रीत करण्यात येत आहेत.

सोबत: मार्गदर्शक सूचना

सचिव, कृषि तथा

अध्यक्ष, तांत्रिक सळागार समिती
नानाजी देशमुख कृषि संजीवनी प्रकल्प

प्रत, माहितीस्तव

१. कृषी आयुक्त, कृषी आयुक्तालय, पुणे

२. जिल्हाधिकारी, (प्रकल्पातील सर्व जिल्हे)

३. संचालक (नि व गु. नि), कृषी आयुक्तालय, पुणे

४. कृषी सहसंचालक, औरंगाबाद, लातूर, अमरावती, नागपूर, नाशिक

प्रत, माहिती व पुढील कार्यवाहिस्तव

१. प्रकल्प संचालक, आत्मा (प्रकल्पातील सर्व जिल्हे)

२. उपविभागीय कृषि अधिकारी (प्रकल्पातील सर्व जिल्हे)

उपक्रम (Activity): A.३.६.३ रुंद वाफा व सरी तंत्रज्ञान अवलंबण्यास प्रोत्साहन

लाभार्थी निवड व अनुदान अर्हता:

सदर घटकांतर्गत खालीलप्रमाणे शेतकरी लाभास पात्र राहील

१. शेतीशाळेमध्ये नोंदणी केलेले गेस्ट फार्मर यांना प्राधान्य राहील.
२. इतर इच्छुक शेतकरी
३. एकूण ५ हे. पर्यंत जमीनधारणा असणाऱ्या शेतकर्यांना लाभ देय आहे.

अनुदान मर्यादा

१. सदर घटकांतर्गत उपविभागीय कृषि अधिकारी यांचे कार्यालयाकडे नोंदणीकृत बीबीएफ यंत्रधारकाकडून उपलब्ध केलेल्या बीबीएफ यंत्राच्या सहायाने पेरणी करणे आवश्यक आहे. अनुदानासाठी बीबीएफ यंत्राद्वारे पेरणी क्षेत्राची कमाल मर्यादा २ हेक्टर प्रती शेतकरी राहील तसेच प्रती गाव जास्तीत जास्त २५ शेतकर्यांना व ५० हेक्टर पर्यंत अनुदान देय राहील.
२. बीबीएफ यंत्राद्वारे पेरणीस प्रोत्साहन या बाबीसाठी अनुदानाची कमाल मर्यादा रु. १०००/- प्रति हेक्टर (रु. ४००/- प्रति एकर) आणि जास्तीत जास्त २ हेक्टर प्रती शेतकरी प्रमाणे राहील.
३. प्रकल्प कालावधीत एका शेतकर्यास एकदाच लाभ देय राहील.

विविध स्तरावरील जबाबदारी:

लाभार्थी:

१. इच्छुक शेतकर्यांनी नानाजी देशमुख कृषि संजीवनी प्रकल्पाच्या [HTTPS://DBT.MAHAPCRA.GOV.IN](https://DBT.MAHAPCRA.GOV.IN) संकेतस्थळावर समूह सहाय्यकाच्या मदतीने नोंदणी करून अर्ज करावा. तसेच आवश्यक कागदपत्रे ऑनलाईन अपलोड करावीत.
२. बीबीएफ यंत्र उपलब्ध करून घेण्याची जबाबदारी संबंधित लाभार्थ्याची राहील. तसेच सदर कामासाठी कोणतेही आगाऊ (अग्रिम) रक्कम मिळणार नाही.
३. पेरणी करणेपूर्वी संबंधित कृषि सहाय्यक किंवा समूह सहाय्यक यांना कलविण्यात यावे.
४. पेरणी पूर्ण झालेनंतर लाभार्थी शेतकर्यांनी समूह सहाय्यक/कृषि सहाय्यक यांच्या सहायाने अनुदान मागणी ऑनलाईन पद्धतीने करावी व खालील कागदपत्रे अपलोड करावीत.
 - रुंद वाफा व सरी पद्धतीने पेरणी करणेसाठी ट्रॅक्टर धारकास दिलेल्या भाडेची पावती/ देयक

बीबीएफ यंत्रधारक :

१. प्रस्तुत प्रकल्पांतर्गत लाभ न घेतलेले म्हणजेच यापूर्वीचे बीबीएफ यंत्रधारक यांनी त्यांचेकडील ट्रॅक्टर व बीबीएफ यंत्राची नोंदणी गावातील शेतीशाळा प्रशिक्षक / कृषि सहाय्यक यांचे मार्फत एफएफएस अॅपमध्ये करावी. अॅपमध्ये नोंदणीकृत यंत्रधारकाकडून पेरणी केल्यासच अनुदान देय राहील.
२. सदर घटकांतर्गत बीबीएफ यंत्राचा लाभ घेतलेल्या यंत्रधारकांच्या नवीन बीबीएफ यंत्राची नोंद डीबीटी पोर्टलवर उपलब्ध असल्याने त्याची नोंद वेगळी करण्याची आवश्यकता नाही.

३. प्रकल्पांतर्गत गावातील शेतकऱ्यांच्या मागणीनुसार पेरणीच्या कालावधीत बीबीएफ यंत्राची उपलब्धता तात्काळ करून घावी.
४. बीबीएफ यंत्राद्वारे पेरणी झालेनंतर संबंधित शेतकऱ्यास पेरणीसाठी आकारलेल्या भाड्याची पावती / बिल हस्तांतरित करावे.
५. सदर कामामध्ये काही गैर प्रकार आढळल्यास भविष्यात संबंधित बीबीएफ यंत्रधारकाकडून पेरणी करून घेतलेले शेतकरी अनुदानास पात्र ठरणार नाहीत.

ग्राम कृषि संजीवनी समिती (VCRMC)

१. प्रकल्प गावात हंगामाच्या सुरुवातीस रुंद वाफा व सरी पद्धतीने पेरणी करण्यासाठी शेतीशाळेतील गेस्ट फार्मर यांना प्रवृत्त करावे.
२. गाव समृद्धातील इच्छुक शेतकऱ्यांचे घटकांतर्गत बाबीचा लाभ घेण्यासाठीचे ऑनलाईन अर्ज प्राप्त करून सर्व अर्ज व अपलोड केलेली कागदपत्रे समूह सहाय्यक यांचे मदतीने छाननी करून अर्जाची अत्यल्प व अल्पभूधारक शेतकऱ्यांना, अनु.जाती / अनु.जमाती, महिला शेतकरी, दिव्यांग व इतर शेतकरी या प्राधान्यक्रमाने निवड करावी.
३. शेतीशाळेमध्ये नोंदणीची खात्री करून इच्छुक लाभार्थ्यांचे ऑनलाईन प्राप्त अर्जाच्या पात्र / अपात्रतेबाबत निर्णय घेऊन अपात्र अर्जदारांना अपात्रतेबाबत कारणासह अवगत करावे.
४. अंमलबजावणी करण्यात आलेल्या घटकांतर्गत बाबीचे सामाजिक लेखापरीक्षण करावे.

समूह सहाय्यक

१. इच्छुक लाभार्थी शेतकऱ्यांना नानाजी देशमुख कृषि संजीवनी प्रकल्पाच्या <https://dbt.mahapocra.gov.in> या संकेतस्थळावर नोंदणी व अर्ज करण्यासाठी मार्गदर्शन व मदत करावी.
२. शेतकऱ्यांची ऑनलाईन नोंदणी व शेतकऱ्यांने अपलोड केलेल्या कागदपत्राची छानणी करून अर्जाची अत्यल्प व अल्प भूधारक अशी प्रवर्गनिहाय अनु.जाती/अनु. जमाती/दिव्यांग/महिला शेतकरी/इतर सर्वसाधारण शेतकरी या प्राधान्यक्रमाने वर्गवारी करावी.
३. सर्व ऑनलाईन प्राप्त अर्ज ग्राम कृषि संजीवनी समितीसमोर मान्यतेसाठी सादर करणे व मंजुरी प्राप्त झाल्यानंतर तसा ठराव संकेतस्थळावर अपलोड करणे.
४. शेतकऱ्यांस योजनेच्या अटी व शर्ती तसेच घटकाबाबतचे आर्थिक व तांत्रिक निकष समजावून सांगावे.
५. ऑनलाईन अपलोड केलेल्या कागदपत्रांची छानणी करताना शेतकऱ्यांचे ऑनलाईन अर्ज, शेतकऱ्यांच्या मालकी हक्काचा ७/१२ उतारा, ८-अ, यापूर्वी इतर योजनेतून लाभ घेतलेला आहे काय? याबाबतचा तपशिल, प्राधिकृत अधिकाऱ्याचे संवर्ग प्रमाणपत्र (अ.जाती, अ.जमाती शेतकऱ्यांसाठी) आहे काय?, इत्यादी सर्व अनुषंगीक बाबींची पडताळणी करावी.
६. पात्र अर्जाच्या नियोजित प्रकल्पस्थळाची तपासणी करावी आणि नियोजित प्रकल्प स्थळ व लाभार्थी सदर घटकासाठी पात्र आहे किंवा नाही याबाबतचा स्थळ पाहणी अहवाल प्रकल्प स्थळाचे भौगोलिक स्थानांकन (GEO-TAGGING) करून उपविभागीय कृषि अधिकारी यांचेकडे पुढील कार्यवाहीसाठी ऑनलाईन अपलोड करावा.
७. या बाबीसाठी लाभार्थ्यांने यापूर्वी इतर अथवा या योजनेतून शासकीय अनूदान घेतले नसल्याबाबत संबंधित अधिकाऱ्यांनी त्याची खात्री करावी.

८. पात्र लाभार्थ्यांना पूर्वसंमती बाबत अवगत करणे.
९. आपले कार्यक्षेत्रात हंगामाच्या सुरुवातीस प्रत्येक प्रकल्प गावांमध्ये रुंद वाफा व सरी पद्धतीने जास्तीत जास्त शेतकऱ्यांना पेरणी करण्यासाठी शेतीशाळेतील गेस्ट फार्मर यांना प्रशिक्षण व प्रात्यक्षिकाद्वारे प्रवृत्त करावे.

कृषि सहाय्यक

१. लाभार्थी शेतकऱ्यांने पेरणी केलेनंतर संबंधित कृषि सहाय्यक यांनी पेरणी क्षेत्राची मोका तपासणी करावी. प्रकल्प स्थळ व लाभार्थीचे नैऋत्य कोपरा बाजूवरुन अक्षांश/रेखांशासह भौगोलिक स्थानांकन (Geo-Tagging) करून तपासणी अहवाल उपविभागीय कृषि अधिकारी यांचेकडे ऑनलाईन अपलोड करावा.
२. अनुदान मागणीसाठी देयके व आवश्यक कागदपत्रे प्रमाणित करून संकेतस्थळावर अपलोड करावीत.
३. आपले कार्यक्षेत्रात हंगामाच्या सुरुवातीस प्रत्येक प्रकल्प गावांमध्ये रुंद वाफा व सरी पद्धतीने पेरणी करण्यासाठी शेतीशाळेतील गेस्ट फार्मर यांना प्रशिक्षण व प्रात्यक्षिकाद्वारे प्रवृत्त करावे.

कृषि पर्यवेक्षक

कृषि सहाय्यक यांनी ऑनलाईन अवगत केल्यानंतर कृषि पर्यवेक्षक यांनी राबविलेल्या घटकाची २५% तपासणी करावी. सोबत जोडलेल्या विहित नमुन्यात पर्यवेक्षीय तपासणी अहवाल तयार करावा. तपासणी अहवालावर लाभार्थीची स्वाक्षरी घ्यावी व त्याखाली लाभार्थीचे नाव नमूद करून तपासणी अहवाल उपविभागीय कृषि अधिकारी यांचेकडे सादर करावा.

उपविभाग स्तर (लेखाधिकारी)

अनुदान प्रस्ताव व तपासणी अहवाल प्राप्त झाल्यानंतर लेखाधिकारी उपविभाग स्तर यांनी अनुदान प्रस्ताव तपासून पडताळणी करून पात्र प्रस्तावावांना उपविभागीय कृषि अधिकारी यांचेकडे अनुदान अदायगीसाठी शिफारस करावी.

उपविभागीय कृषि अधिकारी

१. सर्व शेतकऱ्यांचे ऑनलाईन अर्ज प्राप्त झाल्यानंतर कागदपत्रांची छानणी, ग्राम कृषि संजीवनी समितीची मान्यता व रथळ तपासणी अहवाल विचारात घेवून अर्जाच्या पात्र अपात्रतेबाबत निर्णय घ्यावा व अपात्र असल्यास लाभार्थीस कारणासहित अवगत करावे.
२. अर्ज सादर केलेल्या पात्र शेतकऱ्यांस ऑनलाईन पूर्वसंमती घ्यावी.
३. लाभार्थी शेतकऱ्याने ऑनलाईन अवगत केल्यानंतर कृषि सहाय्यक / कृषि पर्यवेक्षक यांचेकडून तपासणी पूर्ण करून घ्यावी.
४. शेतकऱ्यास ऑनलाईन पूर्वसंमती देतांना पूर्वसंमती पत्रासोबत देय अनुदानाबाबत अवगत करावे.
५. अनुदान प्रस्ताव, प्रथम (मोका) व अंतीम तपासणी अहवाल प्राप्त झालेनंतर प्रकल्पासाठीचे कृषि पर्यवेक्षक यांनी अनुदान प्रस्ताव तपासून अनुदान अदायगीसाठी ऑनलाईन शिफारस करावी.
६. पात्र लाभार्थीच्या आधार संलग्न बँक खात्यावर DBT द्वारे अनुदान अदायगी करण्यास मंजुरी दियावी.
७. उपविभागांतर्गत राबविलेल्या घटकांपैकी ५% लाभार्थ्यांची अनुदान अदायगी पूर्वी तपासणी करावी.
८. उपविभागात हंगामाच्या सुरुवातीस प्रत्येक प्रकल्प गावांमध्ये रुंद वाफा व सरी पद्धतीने जास्तीत जास्त शेतकऱ्यांना पेरणी करण्यासाठी प्रशिक्षण व प्रात्यक्षिकाद्वारे प्रवृत्त करावे.

प्रकल्प संचालक (आत्मा):

१. जिल्ह्यामध्ये उपविभाग स्तरावर लाभार्थी निवड व अनुदान अदायगी यासह सर्व कार्यवाही मार्गदर्शक सूचनेनुसार होत असलेबाबत वेळोवेळी पडताळणी करावी.
२. उपविभाग स्तरावर झालेल्या कामांची आकस्मिक तपासणी करावी व विहित नमुन्यात पर्यवेक्षीय तपासणी अहवाल सादर करावा.
३. कृषि विज्ञान केंद्राच्या/कृषि विद्यापीठाच्या सहाय्याने बीबीएफ वापराबाबत विशेष मोहीम घ्यावी.

स्थळ पाहणी अहवाल
(समूह सहाय्यक यांनी करणे)

Desk-2

अ.क्र.	बाब	तपशील
१.	लाभार्थ्याचे नाव	
२.	गावाचे नाव	
३.	तालुका	
४.	जिल्हा	
५.	शेतीशाळामध्ये सहभाग नोंदविलेला आहे का?	होय/नाही
६.	स्थळ पाहणी दिनांक	
७.	बाब	रुंद वाफा व सरी तंत्रज्ञान अवलंबण्यास प्रोत्साहन
८.	हंगाम	खरीप/रब्बी
९.	ग्राम कृषि संजीवनी समिती मंजुरी दिनांक	
१०.	लाभार्थ्याचा तपशील	सर्वे नं./गट न. _____ वर्गवारी: _____ (अजा/अज/सर्वसाधारण / इतर) मु.पो. _____ ता. _____ उपविभाग _____, जि. _____

प्रस्तावित प्रकल्प स्थळाची लाभार्थी समक्ष पाहणी केली असता सदर घटकाचा लाभ घेणेसाठी लाभार्थी
पात्र/अपात्र आहे. तरी सदर लाभार्थ्यास पूर्वसंमती देणेस शिफारस करण्यात येत आहे/नाही.

समक्ष-
स्वाक्षरी /अंगठा

लाभार्थ्याचे नाव
(श्री. _____)

स्वाक्षरी

समूह सहाय्यक:
दिनांक:

मोका तपासणी अहवाल
 (कृषि सहाय्यक यांनी करणे)
 प्रक्षेत्र पेरणीपश्चात पाहणी अहवाल

DESK-4

१.	पाहणी दिनांक	
२.	कृषि सहाय्यक	श्री/श्रीमती
३.	लाभार्थ्याचे नाव	श्री/श्रीमती _____ सर्वे नं./गट न. _____ वर्गवारी: (अ.जा. /अ.ज. /सर्वसाधारण / इतर) मु.पो. _____ ता. _____ उपविभाग _____ जि. _____
४.	बाब	रुंद वाफा व सरी तंत्रज्ञान अवलंबण्यास प्रौत्साहन
५.	हंगाम	खरीप/रब्बी
६.	पेरणी तपशील	१. पेरणी क्षेत्राचा सर्वे नंबर/गट क्र. _____ २. पिकाचे नाव (१) - बीबीएफ ने पेरणी क्षेत्र - ____ हे. ____ आर ३. पिकाचे नाव (२) - बीबीएफ ने पेरणी क्षेत्र- ____ हे. ____ आर ४. बीबीएफद्वारे एकूण पेरणी क्षेत्र- ____ हे. ____ आर.
७.	निरीक्षण	

सदर लाभार्थ्याने मार्गदर्शक सूचनेनुसार खरीप/रब्बी हंगामामध्ये एकूण ____ हे. ____ आर. क्षेत्रावर पेरणी केलेली असून एकूण रु. ____/- अनुदान लाभार्थ्यास अदा करण्यास शिफारस करण्यात येत आहे.

समक्ष-

लाभार्थ्याचे नाव व स्वाक्षरी/अंगठा
(श्री.)

स्वाक्षरी कृषि सहाय्यक
(दिनांकीत स्वाक्षरी)

(टिप-सदर तपासणी अहवालाची एक प्रत लाभार्थ्यास द्यावी)

बीबीएफ यंत्रधारक पेरणी पावती

बीबीएफ यंत्रधारकाचे नाव : _____
चालकाचे नाव : _____

मोबाईल नं: _____
मोबाईल नं: _____

शेतकऱ्याचे नाव : _____

गाव: _____, तालुका: _____, जिल्हा: _____

अ.क्र.	पिकाचे नाव	पेरणी क्षेत्र (हेक्टर)	पेरणी दर (रु. प्रति हेक्टर)	एकूण (रु.)
	एकूण			

(अक्षरी रु. _____ फक्त)

श्री/श्रीमती _____ यांचे एकूण _____ हे. क्षेत्रावर बीबीएफ यंत्राद्वारे
पेरणी केलेली असून त्यासाठी एकूण रु. _____ इतके भाडे प्राप्त झाले आहे.

(सही)
शेतकऱ्याचे नाव:

(सही)
बीबीएफ यंत्रधारक/
चालकाचे नाव:

पर्यवेक्षीय तपासणी अहवाल

१.	तपासणी दिनांक	
२.	तपासणी अधिकारी	श्री/ श्रीमती
३.	पदनाम	
४.	तपासणी वेळी उपस्थित इतर अधिकारी / कर्मचारी	१. श्री/ श्रीमती पदनाम: २. श्री/ श्रीमती पदनाम:
५.	लाभार्थ्याचे नाव	श्री/ श्रीमती: _____ सर्वे नं./गट न. _____ वर्गवारी: _____ (अ.जा./अ.ज./सर्वसाधारण/इतर मु.पो. _____ ता. _____ उपविभाग _____ जि. _____
६.	बाब	रुंद वाफा व सरी तंत्रज्ञान अवलंबण्यास प्रोत्साहन
	हंगाम	खरीप/रब्बी
७.	पेरणी तपशील	१. पेरणी क्षेत्राचा सर्वे नंबर/गट क्र. _____ २. पिकाचे नाव (१) - बीबीएफ ने पेरणी क्षेत्र: ____ हे. ____ आर ३. पिकाचे नाव (२) - बीबीएफ ने पेरणी क्षेत्र: ____ हे. ____ आर ४. बीबीएफद्वारे एकूण पेरणी क्षेत्र- ____ हे. ____ आर.
११.	लाभार्थ्यास देय अर्थसहाय्याची रक्कम रु.	
१२.	तपासणी मध्ये अर्थसहाय्याची परिगणना बरोबर केलेली आहे काय ?	होय/नाही
	नसल्यास तफावत रक्कम रु.	
१३.	मार्गदर्शक सूचनेप्रमाणे कार्यवाही करण्यात आलेली आहे काय ?	होय/नाही
१४.	लाभार्थ्याचे सर्वसाधारण अभिप्राय	

१५. गुणवत्तेबाबत तपासणी अधिकाऱ्याचे अभिप्राय

तपासणी अधिकारी, श्री.

पदनाम.

(स्वाक्षरी)

इतर अधिकारी श्री.

पदनाम.

(स्वाक्षरी)

लाभार्थ्याची/ लाभार्थी प्रतिनिधीची स्वाक्षरी

(नाव.....)